

BSOBAC-3 21V

Bacheloroppgave med forskningsmetode

Hvilke former for kunnskap om barn og barns behov tar sosialarbeidere i bruk i praksis?

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i sosialt arbeid

UIS mai 2021

Kandidatnummer: 3013

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	2
1.1 Bakgrunn for valg av tema	2
1.2 Problemstilling	2
1.3 Oppgavens formål	3
1.4 Begrepsavklaring	3
1.4.1 Sosialarbeider	3
1.4.2 Kunnskap i praksis.....	3
2 Faglig kunnskap/teoretisk referanseramme	4
2.1 Retningslinjer i sosialt arbeid.....	4
2.2 Verdibasert praksis	5
2.3 Kunnskapsbruk.....	5
2.4 Forståelse av barn før og nå	7
2.5 Tilknytningsteori	9
2.6 Utviklingspsykologi	10
3 Metode	11
3.1 Valg av metode.....	11
3.2 Fordeler og ulemper med litteraturstudie	12
3.3 Datainnsamling.....	13
3.4 Søkestrategier.....	13
3.5 Presentasjon av artikler	14
3.5.1 Artikkel 1	14
3.5.2 Artikkel 2	15
3.5.3 Artikkel 3	16
3.5.4 Artikkel 4	16
3.5.5 Artikkel 5	17
3.6 Analyse	18
3.7 Studiens troverdighet	19
4 Funn og drøfting	20
4.1 Barn	20
4.1.1 Forståelse av barn og deres behov	20
4.1.2 Barns utvikling.....	23
4.2 Praksis.....	26
4.2.1 Ulike typer kunnskap i praksis	26
4.2.2 Evidensbasert praksis.....	30
5 Avslutning	32
6 Litteraturliste	34

Antall ord i oppgaven: 11 755

1 Innledning

Sosialarbeidere har mye ansvar i sitt arbeid med barn. For å komme frem til gode vurderinger som skaper tilfredsstillende utfall for barnet, tar de i bruk ulike former for kunnskap (Graham, 2011). Vurderingene skal gjøres innenfor myndighetenes rammer av lover og regler, sosialt arbeids verdier og retningslinjer, og sosialarbeiderens egne personlige verdier og forståelser. I et verdibasert yrke er det naturlig at individets forståelser påvirker handlingene og fokuset i praksis (Eide & Oltedal, 2016, s. 95). I denne litteraturstudien skal vi derfor se nærmere på hvordan anvendelse av ulike typer kunnskap i praksis, påvirkes av sosialarbeiderens faglige skjønn, myndighetenes retningslinjer og sosialt arbeids verdier, i arbeid med barn.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I min praksisperiode var jeg på ressursenteret for styrket barnehagetilbud i Stavanger. Jeg jobbet med barn og lærte mye om deres behov og utvikling. Veilederen min hadde mye ansvar i sin stilling i avdelingen for psykisk helse, hvor hun jobbet mye alene. Hun tilegnet seg mye kunnskap gjennom kollegaene på kontoret, men hadde i hovedsak kun seg selv å stole på i avgjørelsene hun hadde ansvar for. Dette gjorde meg nysgjerrig på hvilken kunnskap sosialarbeidere baserer sine valg på, og hvordan de tar i bruk ulike kunnskapsformer i arbeid med barn.

1.2 Problemstilling

Sosialarbeidere jobber med å løse komplekse problemer, og deres praksisutøvelse har mye å si for de involverte partene (Graham, 2011). I sitt arbeid må de forholde seg til både lover, regler og etiske hensyn, noe som kommer tydelig frem i arbeid med barn (Trevithick, 2007, s. 1225). Vurderinger i praksis skal være kunnskapsbaserte, men ettersom sosialt arbeid er et verdibasert fag, kan personlige forståelser og verdier påvirke hvilke kunnskapsformer som tas i bruk og dermed praksisutøvelsen (Eide & Oltedal, 2016, s. 80). For å få en dypere forståelse av hvilke former for kunnskap om barn og deres behov sosialarbeidere anvender i sin praksis, er følgende problemstilling utformet:

«Hvilke former for kunnskap om barn og barns behov tar sosialarbeidere i bruk i praksis?»

For å kunne svare på problemstillingen er det nødvendig å få en forståelse av hvordan sosialarbeidere velger ut hvilke kunnskapsformer de skal bruke i ulike praksissituasjoner. Jeg har derfor utformet en underproblemstilling:

«Hvordan tar sosialarbeiderne denne kunnskapen i bruk i arbeid med barn?»

1.3 Oppgavens formål

Formålet med denne studien er å få et tydeligere bilde av hvordan sosialarbeidere tar i bruk ulike typer kunnskap om barn og barns behov i praksis, og hvordan. Ønsket er å oppnå en forståelse av hvilke elementer som påvirker den individuelle sosialarbeiderens bruk av kunnskap i praksis. Kan for eksempel verdier, forståelser, forventinger og retningslinjer føre til bestemte kunnskapsvalg i arbeid med barn og deres behov?

1.4 Begrepsavklaring

Det er særlig to begreper eller «fraser» som går igjen i denne oppgaven, og for å informere leseren vil jeg allerede her avklare hva jeg legger i begrepene «sosialarbeider» og «kunnskap i praksis».

1.4.1 Sosialarbeider

I denne oppgaven har jeg valgt å bruke begrepet sosialarbeider, ettersom det omfatter alle som jobber med sosiale problemer. Begrepet «social worker» blir også fra et internasjonalt perspektiv sett på som samlebegrepet for alle som driver med sosialt arbeid. Det betyr at både sosionomer og barnevernspedagoger kan regnes som sosialarbeidere, selv om de har ulikt utdanningsløp (Messel. 2013).

1.4.2 Kunnskap i praksis

Utøvende sosialt arbeid krever en omfattende kunnskapsbase. Det finnes mange ulike former for kunnskap som sammen utgjør sosialarbeidernes kunnskapsgrunnlag (Trevithick, 2007, s 1212). Sosialarbeidere utøver sosialt arbeid i praksis basert på sitt kunnskapsgrunnlag (Berg et al., 2016, s. 20).

2 Faglig kunnskap/teoretisk referanseramme

Sosialarbeidernes kunnskapsbase inneholder flere ulike former for kunnskap, og målet er at de ulike kunnskapsformene skal utfylle hverandre og sammen utgjøre basisen for sosialarbeiderens profesjonelle dømmekraft (Trevithick, 2007, s 1216).

I denne delen vil jeg introdusere teori som bidrar til å belyse min problemstilling. For å få en forståelse av hvilke hensyn og elementer som påvirker sosialarbeideres praksis, vil jeg først og fremst presentere sosialt arbeids retningslinjer og verdier. Videre vil jeg snakke om kunnskapsbruk i sosialt arbeid og sosialarbeidernes personlige påvirkning i praksis.

For å få et innblikk i fagets forståelse av barn, vil jeg kort snakke om de sentrale teoriene om tilknytning og utvikling. Jeg vil også presentere hvordan sosialt arbeids generelle forståelse av barn og deres behov har endret seg gjennom tiden.

2.1 Retningslinjer i sosialt arbeid

Sosialt arbeid bygger på en rekke verdier, og sosialarbeidere handler i praksis ut fra et humanistisk menneskesyn (Berg et al., 2016, s. 20). For å forklare hva sosialt arbeid dreier seg om, lagde IFSW (International Federation of Social Workers) og IASSW (International Association of Schools of Social Work) i 2014, en global definisjon av hva som ligger i begrepet «Social work»:

“Social work is a practice-based profession and an academic discipline that promotes social change and development, social cohesion, and the empowerment and liberation of people. Principles of social justice, human rights, collective responsibility and respect for diversities are central to social work. Underpinned by theories of social work, social sciences, humanities and indigenous knowledge, social work engages people and structures to address life challenges and enhance wellbeing. The above definition may be amplified at national and/or regional levels.” (International Federation of Social Workers, 2014).

Den globale definisjonen viser at mange faktorer spiller inn og stiller krav til sosialarbeidernes kunnskapsgrunnlag og bruken av kunnskapen i praksis (International Federation of Social Workers, 2014). En av forventningene i sosialt arbeid, er at sosialarbeiderne skal forholde seg til lover, regler og retningslinjer fra myndighetene, som stiller krav til hvordan de skal utføre sin praksis (Trevithick, 2007, s 1225). I dag har sosialt

arbeid stort fokus på barn, og det kommer tydelig frem i sosialpolitikken at flere land fremmer og prioriterer barns rettigheter (Hennum, 2014, s. 441). FNs barnekonvensjon fra 1989 har blant annet spilt en stor rolle i definisjonen av barns rettigheter og er i dag inkorporert i lovverk i flere land (Seland, 2010, s. 71).

2.2 Verdibasert praksis

I sosialt arbeid utføres praksis på bakgrunn av kunnskap, og sosialarbeidernes kunnskapsbase er verdibasert (Eide & Oltedal, 2016, s. 80). Sosialarbeidere har et mandat som bygger på for eksempel kommunen eller statens verdier, samtidig kan de ikke løsrive seg fra sine personlige verdier i praksis (Eide & Oltedal, 2016, s. 80). Det betyr at både sosialt arbeids felles verdier, oppdragsgiverens verdier og den individuelle sosialarbeiderens egne verdier, vil kunne påvirke forståelse og handling i praksis (Eide & Oltedal, 2016, s. 95).

I tillegg til å følge lover og regler, krever altså faget at sosialarbeiderne evner å bruke profesjonell dømmekraft og etisk refleksjon til å ta avgjørelser. Det kan påvirke den individuelle sosialarbeiderens forståelser og definisjoner av både mennesker og situasjoner (Berg et al., 2016, s. 20). Selv om sosialarbeidere er forpliktet til å «handle i tråd med sosialt arbeids verdigrunnlag», kan egne verdier og holdninger påvirke praksisen som utføres (Berg et al., 2016, s. 20-21). Det kan sies at sosialt arbeid bygger på både «kunnskaper, ferdigheter og verdier» (Berg et al., 2016, s. 21).

2.3 Kunnskapsbruk

Kunnskap kan være ferdigheter og informasjon som tilegnes gjennom erfaringer eller utdanning (Trevithick, 2007, s 1213). I praksis er kunnskapen ofte basert på erfaringer, men handling kan også være basert på teori (Levin, 2004, s. 58). Når det er snakk om kunnskap, skiller man ofte mellom «knowing about something» og «knowing how». Med andre ord skiller vi mellom teori, som handler om å ha kunnskap om noe, og praksis som dreier seg om ferdigheter, eller å vite hvordan man gjør noe (Trevithick, 2007, s 1214). Teori og praksis kan bli sett på som to motpoler og betraktes som et spenningsfelt i sosialt arbeid (Levin, 2004, s. 12). Grunnen til spenningen er at forholdet mellom polene kan regnes å være både «motsetningsfylt og gjensidig» ettersom teori og praksis kan forstås hver for seg, men er samtidig avhengig av å samhandle med hverandre (Berg et al., 2016, s. 20). Begge deler er til stede i utøvelsen av sosialt arbeid, men det vil avhengig av situasjonen, variere i hvilken grad

(Levin, 2016, s. 39). Det er viktig å bruke både praktisk og teoretisk kunnskap for å utøve godt sosialt arbeid (Trevithick, 2007, s 1214).

Selv om teoretisk kunnskap ofte bygger på praktiske erfaringer, kan mange oppfatte teorier som virkelighetsfjerne og dermed vanskelige å ta i bruk i praksis. Fravær av teoretisk kunnskapsbruk, kan også være problematisk, ettersom sosialarbeidernes praksis, handlinger og avgjørelser bør være faglig forankret (Berg et al., 2016, s. 20). Teoretisk kunnskap er relativt lite brukt i sosialt arbeid da det er vanskelig å anvende og lite tilgjengelig. Likevel er det forventet at sosialarbeidere skal kunne begrunne sine avgjørelser med teori (Trevithick, 2007, s 1229). Teori, er altså bare en form for kunnskap (Kleppe, 2016, s. 125). I tillegg har vi en rekke andre kunnskapsformer som sammen med teori utgjør sosialarbeidernes kunnskapsgrunnlag. Det vil si at selv om sosialarbeidernes praksis ikke baseres på teoretisk kunnskap, kan den være kunnskapsbasert (Trevithick, 2007, s 1233).

En mye brukt kunnskapsform i sosialt arbeid, er praksisbasert kunnskap. Praksiskunnskap tilegnes gjennom erfaringer i praksis og kommer til uttrykk gjennom ferdigheter. Det vil si at den også varierer fra individ til individ (Kleppe, 2016, s. 128). En underliggende form for erfaringsbasert kunnskap er taus kunnskap. Det kan forklares som kunnskap man ikke vet at man har, altså ubevisst kunnskap og derav taus. Slik kunnskap er sterkt preget av intuisjon (Trevithick, 2007, s 1216). En annen måte å forklare denne typen kunnskap, er som «praksisvisdom». Denne visdommen kommer frem når sosialarbeideren handler effektivt i en praksissituasjon, basert på sine profesjonelle og personlige erfaringer (Trevithick, 2007, s 1231, egen oversettelse).

Sosialarbeidere er forventet å kunne ta beslutninger basert på både praksisvisdom og sin profesjonelle dømmekraft. Den profesjonelle dømmekraften bygger på sosialarbeiderens kunnskapsgrunnlag og kan kalles for faglig skjønn, eller skjønnsutøvelse. Profesjonell dømmekraft, handler om å ta i bruk kunnskapsgrunnlaget og utøve praksis basert på det (Oterholm 2016, s. 174). Det er også viktig å forholde seg til etiske hensyn som eventuelt legger føringer eller hindringer for skjønnsutøvelsen. Skjønn skal kun anvendes når det er nødvendig og lover og regler skal tolkes og brukes dersom de kan belyse hva som er best i den konkrete situasjonen (Oterholm, 2016, s. 175).

I nyere tid har vi også sett en økning i bruken av evidensbasert praksis i sosialt arbeid (Rød, 2016, s. 196). Evidensbasert kunnskap er metoder og tiltak som har dokumentert effekt gjennom forskning. Hvor omfattende evidens skal være, har vært et sentralt spørsmål. Det som er viktig å huske på i sosialt arbeid, er at dokumentert effekt ikke nødvendigvis betyr at tiltaket virker like bra for alle (Oterholm, 2016, s. 177). For å sørge for at avgjørelser tas på bakgrunn av den beste kunnskapen som er tilgjengelig, er det da viktig at sosialarbeidere holder seg oppdatert og informert om ny evidens (Trevithick, 2007, s. 1216). Selv om teoretisk evidens læres i sosialarbeidernes utdanningsløp, har det vist seg vanskelig å anvende i praksis ettersom sammenhengen mellom teori og praksis «ikke alltid er eksplisitt». Når sosialarbeiderne selv har ansvar for å holde seg oppdatert på ny evidens, har de en tendens til å søke evidens som bekrefter deres tanker og meninger, fremfor avkreftende evidens (Trevithick, 2007, s. 1216-1217, egen oversettelse).

2.4 Forståelse av barn før og nå

Sosialt arbeid er også når det kommer til forståelsen av barn, preget av ulike typer kunnskap (Graham, 2011, s. 1535). Kunnskapen vi har om barn, har tradisjonelt sett vært basert på psykologisk barneforskning. I den psykologiske forskningen blir barn betraktet som «mennesker under utvikling», og barn som ikke følger utviklingsstadiene slik de er fastlagt, ses på som «avvik fra det normale» (Seland, 2010, s. 66). Forskningen tok utgangspunkt i barn uten fokus på deres sosiale kontekst, altså barn fra et «presosiologisk perspektiv» (James et al., 1998, s. 9-10, egen oversettelse). Denne forståelsen ser på utvikling som biologisk styrt, noe som gjør barnet til et passivt objekt overfor sin utvikling (Seland, 2010, s. 66). Et slikt barnesyn har hovedfokus på barns utvikling mot å bli fremtidige voksne (Graham, 2011 s. 1534)

Gjennom tidene har forståelsen av barn endret seg og blitt mer påvirket av sosiologisk barneforskning (Seland, 2010, s. 65). I motsetning til det presosiologiske perspektivet, forstår sosiologisk barneforskning barn som sosiale aktører og aktive subjekter som kan påvirke sosiale utviklingsprosesser. Fokuset ligger da på barnets aktiviteter her og nå, ikke deres fremtidige handlinger (Seland, 2010, s. 68). Det nye perspektivet som har oppstått gjennom sosiologisk barneforskning, tar utgangspunkt i at virkeligheten er sosialt konstruert (Seland, 2010, s. 69). Det vil si at hva som oppfattes som virkelig, kommer an på den sosiale konteksten. Hvilken kunnskap som regnes som selvsagt i et samfunn, trenger ikke å være det i

et annet. Altså er kunnskapen en sosialt konstruert virkelighet (Berger & Luckmann, 1966, s. 15). Sannheter om barn konstrueres dermed i et «konkret samfunn i en bestemt tidsperiode» (Seland, 2010, s. 69). Dette synet på barn har ført til mer interesse for barns egne oppfatninger av sin sosiale virkelighet, noe som anerkjenner barns autonomi (Graham, 2011 s. 1535).

Spørsmål om barns rettigheter og autonomi har vært sentrale for nåtidens forståelse av barn. Sosiologisk barneforskning og FNs barnekonvensjon har sammen skapt en forståelse av barns rettigheter, og barn som «handlekraftige aktører i samfunnet» (Seland, 2010, s. 75).

Forståelsen av barn bygger i dag på nyere sosiologisk forskning, men med den tradisjonelle psykologiske forskningen som fundament (Seland, 2010, s. 66). Nåtidens ulike forklaringer av barns plass i den sosiale strukturen preger i dag sterkt forståelsen av barn (James et al., 1998, s. 26). Selv om barn også i dag kan forstås ulikt, blir deres sosiale kontekst tatt i betraktning (Seland, 2010, s. 69-70). En eventuell ulempe med det nye fokuset på barns rettigheter og autonomi, er at det over tid muligens vil erstatte den tradisjonelle forståelsen fra barnepsykologien om at barn har sårbarheter og behov (Seland, 2010, s. 75).

Sosialarbeidere jobber med komplekse saker, og barns behov vil variere avhengig av konteksten. I et tilfelle kan barnet ha behov for beskyttelse og i et annet kan barnets rett til selvbestemmelse være viktig (Graham, 2011 s. 1540). Med fokus på barnet i dets kontekst, kan det sies at sosialt arbeids forståelse i dag baseres på både psykologi, altså individet, og sosiologi, samfunnet. Dette kan sammenlignes med et godt kjent spenningsfelt i sosialt arbeid, nemlig forholdet mellom individ og samfunn (Levin s. 15). Helt fra starten, med Mary Richmond og Jane Addams tanker, har det vært diskusjoner om forholdet mellom individ og samfunn (Cornell, 2006, s. 50). Det er nemlig mulig å skille mellom sosiologi og psykologi, men sosialt arbeid handler om individet og dets forhold til samfunnet (Levin s. 15). Man kan si at «sosiale problemer oppstår i forholdet mellom individ og samfunn» (Berg et al., 2016, s. 25). Dette forholdet ble senere beskrevet som «person-i-situasjon». Et forhold som krever forståelse av både personen selv, samfunnet og situasjonen personen befinner seg i, for å identifisere behovene personen har (Cornell, 2006, s. 51). Sosialt arbeid handler om sammenhengen mellom individet og deres situasjon (Berg et al., 2016, s. 19).

2.5 Tilknytningsteori

Når det kommer til barnevernssaker, er bruk av teori viktig for å forsikre at beslutningsprosessen ikke blir styrt av tilfeldigheter (Hennum, 2019, s. 48). Når det kommer til teoretisk kunnskap, er tilknytningsteori blant de mye brukte teoriene i barnevernfaglig arbeid i dag. Teorien blir for eksempel mye brukt i vurderinger av saker som involverer små barn (Hennum, 2019, s. 50).

Tilknytning er en av de mest grunnleggende forutsetningene når det kommer til barns utvikling, og John Bowlby regnes som grunnleggeren av teorien som forklarer barns behov for tilknytning (Helgesen, 2017, s. 159 & Hennem, 2019, s. 50). Bowlby tok inspirasjon fra biologiske studier, og hans teori er forankret i evolusjonsteorien (Helgesen, 2017, s. 159 & Gulbrandsen, 2017, s. 140). Han mente at barn og foreldre utvikler en tilknytningsatferd som kommer til uttrykk gjennom de kognitive og emosjonelle komponentene som følger av en naturlig nærhetssøking (Smith, 2017, s. 140). Enkelt forklart sier teorien at tilknytning er en innebygd motivasjon som kommer av et biologisk atferdssystem. Tilknytningsatferden involverte at barnet var nærhetssøkende i truende situasjoner, og foreldre var beskyttende overfor sitt barn (Smith, 2017, s. 152). Han mente at beskyttelse gir barnet trygghet, og at trygghet gir barnet muligheten til å utforske sine omgivelser (Helgesen, 2017, s. 160).

Bowlbys tilknytningsteori ble videreutviklet av blant annet Mary Ainsworth, som var opptatt av de individuelle forskjellene ved barns utvikling (Gulbrandsen, 2017, s. 44). Med Bowlbys fokus på «tilknytningens generelle beskyttelsesfunksjoner», og Ainsworths interesse for individuelle forskjeller, kunne forskningen deres utfylle hverandre (Smith, 2017, s. 141). Ainsworth tenkte at relasjonen mellom barnet og tilknytningspersonen vil variere mellom individer og at barnets erfaringer vil påvirke tilknytningstryggheten (Smith, 2017, s. 142). Forskningen hennes viste ulike tilknytningsmønstre basert på barnas reaksjon når tilknytningspersonen, altså mor forlater rommet. Hun mente ut fra barns evne til å tilpasse seg og utforske omgivelsene i en slik situasjon, at tilknytning kunne deles i tre. Trygge barn, utrygge ambivalente og utrygge unnvikende (Helgesen, 2017, s. 160). Bowlby mente at barn med utrygg tilknytning var mer sårbare enn trygge barn, men utrygg tilknytning er ikke nødvendigvis et tegn på manglende tilknytning. For noen barn er tilknytningsmønster snarere en «hensiktsmessig tilpasningsform» (Smith, 2017, s. 143). Senere har vi også fått et fjerde mønster som omtales som desorganisert tilknytning (Helgesen, 2017, s. 160).

2.6 Utviklingspsykologi

Tilknytningsteori regnes som en retning innenfor utviklingspsykologi, og flere av utviklingspsykologiens retninger brukes i barnevernstjenestens praksis (Hennum, 2019, s. 50). Utvikling er beskrivelsen av psykiske forandringer som skjer i et barns liv. Forståelsen vi har av barn i dag, har den tradisjonelle barnepsykologien, også kalt utviklingspsykologi, som fundament (Seland, 2010, s. 66).

Jean Piaget er en kjent teoretiker innen kognitiv utvikling. Han var opptatt av biologi og utviklingen av erkjennelse (Hundeide & Gulbrandsen, 2017, s. 212). Han mente at barns utvikling ble drevet av deres «medfødte motivasjon for å tilpasse seg virkeligheten», som han kalte adaptasjon (Helgesen, 2017, s. 163). Hans teori gikk ut på at barn samler kunnskap i ulike skjema, og at nye erfaringer så plasseres i skjemaer de allerede har. Dette kalte han assimilering. Erfaringer som ikke passer inn noe sted, fører til at barnet må endre eksisterende skjemaer eller opprette nye. Dette beskrev han som akkomodasjon (Helgesen, 2017, s. 163). Erkjennelsesteorien handler om at det må være balanse mellom assimilering og akkomodasjon for at barnet skal lykkes med sin adaptasjon (Helgesen, 2017, s. 164). Piaget hadde også en stadieteori om barns kognitive utvikling i forhold til deres biologiske alder, og hvordan kognitiv utvikling også er en forutsetning for adaptasjon (Helgesen, 2017, s. 164 - 165).

Piagets erkjennelse- og stadieteori, har møtt mye kritikk (Hundeide & Gulbrandsen, 2017, s. 227). Mye av kritikken handler om hans manglende fokus på barnets kulturelle og historiske bakgrunn og bruken av kvalitative forskningsmetode som gjør funnene vanskelige å generalisere (Helgesen, 2017, s. 166). Han har også fått kritikk for sin mening om at stadiene er universelle (Hundeide & Gulbrandsen, 2017, s. 227).

I motsetning til Piaget som hadde fokus på at barn gradvis blir sosialisert, tok Lev Vygotsky utgangspunkt i barn allerede var sosialt orientert (Gulbrandsen, 2017, s. 47). Vygotsky hadde et kulturhistorisk syn på psykologien. Han mente at barns utvikling må ses i sammenheng med den sosiale og kulturelle konteksten, en forståelse som kan sammenlignes med det vi i dag kaller sosialkonstruktivisme (Helgesen, 2017, s. 167). Utgangspunktet for hans teori, var at alle barn er født med noen «grunnleggende funksjoner» (Helgesen, 2017, s. 167). Funksjonene gir barnet muligheten til å delta i, og inngå sosiale relasjoner. Disse relasjonene bidrar så til å endre og utvikle barnets funksjoner (Klitmøller & Hviid, 2017, s. 240). Den

kulturhistoriske psykologien tar avstand fra tidligere antakelser om at utviklingen av høyere funksjoner skjer gjennom fastsatte biologiske systemer, og tar heller utgangspunkt i utviklingen som noe mer komplekst med fokus på sosiale relasjoner. De sosiale relasjonene bestemmes av både biologi, omgivelser, deltakelse og ønske om å delta i samfunnet (Klitmøller & Hviid, 2017, s. 242).

3 Metode

Metode er måten man velger å gå frem for å innhente informasjonen som skal hjelpe til med å svare på problemstillingen (Thidemann, 2015, s. 74).

3.1 Valg av metode

Det er viktig å velge den metoden som egner seg best til å besvare problemstillingen. Jeg har valgt å bruke litteraturstudie som metode i min oppgave. Det var naturlig å velge denne metoden ettersom det gir meg muligheten til å sammenligne forskningen som allerede er gjort om sosialarbeideres bruk av kunnskap i praksis, samtidig som den tillater inkludering av studier med ulike metodebruk (Whittemore & Knafl, 2005, s. 547). Ved å forholde meg til flere forskningsartikler kan jeg også inkludere internasjonale studier, noe som gjør at mine funn vil si noe mer generelt om hvilke former for kunnskap om barn og deres behov sosialarbeidere tar i bruk i praksis, og hvordan.

Å gjøre en litteraturstudie handler kort forklart om å svare på et bestemt spørsmål ved å analysere relevant vitenskapelig litteratur (Aveyard, 2019, s. 2). Etter analysene skal man sammenligne resultatene og på den måten komme med en konklusjon som besvarer spørsmålet. Det handler om å ta individuelle forskningsartikler og se dem i sammenheng med hverandre (Aveyard, 2019, s. 2). Konklusjonen som følger av analysene blir på denne måten mer generaliserbar enn konklusjonene som er gjort i hver individuelle forskningsartikkel. Det kan sies at hver artikkel er en brikke i et puslespill, og vi må pusle dem sammen for å oppnå en helhetlig vinkling (Aveyard, 2019, s. 4). Målet med en litteraturstudie er å oppsummere forskningen som allerede eksisterer om et valgt emne i håp om å gjøre nye funn som kan bidra til å for eksempel forbedre noe i det feltet man forsker på (Aveyard, 2019, s. 4).

3.2 Fordeler og ulemper med litteraturstudie

Litteraturstudier er særdeles viktige innenfor sosialt arbeid ettersom profesjonen hele tiden er i utvikling. Sammenligning av ulike forskningsresultater kan avdekke eventuelle mangler i tidligere forskning, noe som åpner opp for å fylle inn manglene med ny forskning (Creswell, 2014). Ved å se på helheten kan man lettere identifisere kunnskapshull i sosialarbeidernes utdanningsløp og praksis, og dermed gjøre nødvendige endringer og forbedringer. Ved å se flere forskningsprosjekter i lys av hverandre blir man bevisst på positive og negative fellestrekk. Resultatene sier noe om hva som skal til for å utvikle praksisen og sørge for at den hele tiden utføres på en oppdatert måte (Aveyard, 2019, s. 4).

Det finnes mye positivt med litteraturstudie som metode, men alle metoder har noen baksider. Ved å velge litteraturstudie må man være kritisk i valget av litteratur. Det handler om å analysere andres forskning og ettersom man ikke innhenter egne data, kreves det for validitetens skyld at man er kildekritisk og dokumenterer fremgangsmåten for litteratursøkene man gjør (Thidemann, 2015, s. 77-79). Uten tilgang på respondentene/aktørene/deltakerne eller forskerne selv, må man ta utgangspunkt i innholdet som allerede eksisterer i litteraturen som brukes, og tolke det så godt som mulig. Litteraturen må i tillegg være relevant og pålitelig for å belyse problemstillingen, noe jeg har opplevd som krevende ettersom problemstillingen er spisset og har en spesifikk vinkling (Everett & Furseth, 2012, s. 135). Det kan også være viktig, avhengig av hva man studerer, at forskningen er av nyere dato slik at man kan stole på at innholdet er oppdatert. Man må altså bruke god tid på litteratursøkingen og tenke nøye gjennom søkeord og avgrensninger når det gjelder årstall og fagfelle vurdering, slik at man finner pålitelige data (Everett & Furseth, 2012, s. 135).

Ved å velge litteraturstudie som metode har jeg også valgt bort andre metoder som kunne ha vært hensiktsmessige (Thidemann, 2015, s. 74). I dette tilfellet kunne det for eksempel vært interessant å velge kvalitativ metode i form av intervju eller observasjon. Direkte tilgang til sosialarbeiderne som jobber med barn, kunne muligens gitt meg gode svar på spørsmålet om deres kunnskapsbruk, og observasjon kunne gitt meg muligheten til å selv se hvordan kunnskapen brukes i praksis. Grunnen til at jeg ikke har valgt disse metodene, er fordi jeg ønsker en bredere forståelse av måten kunnskap brukes i praksis. Jeg ønsker ikke å vite hvordan sosialarbeiderne i en spesifikk tjeneste velger ut og bruker kunnskap, men hvordan sosialarbeidere generelt bruker ulike kunnskapsformer i praksis i arbeid med barn.

3.3 Datainnsamling

Datainnsamlingsmetoden i litteraturstudier går ut på å samle vitenskapelig litteratur som allerede finnes om temaet. Jeg har for det meste forholdt meg til internasjonale databaser, og i all hovedsak Academic Search Premier. Når man velger ut litteratur er det nødvendig å være kildekritisk og ta hensyn til kravene som stilles i bacheloroppgaven. I en litteraturstudie anbefales det gjerne å velge ut fire vitenskapelige artikler, i denne oppgaven har jeg valgt å inkludere en femte artikkel, noe jeg kommer tilbake til. Artikkene skal ikke være eldre enn fem år, og de må være fagfellevurdert.

Det har gått med mye tid til å søke, skreddersy søkeord og avgrense søkene. Etersom jeg har hatt vanskeligheter med å finne artikler som omhandler temaet jeg ønsker å belyse, har jeg fokusert på å prøve ut ulike kombinasjoner av søkeord.

Søkeresultatene har jeg gått gjennom ved hjelp av å skimlese blant annet overskrifter, sammendrag, innledninger, metodedel og konklusjoner. På den måten har det vært enklere å plukke ut artiklene som er mest interessante i forhold til problemstillingen. Ved å gjennomgå søkeresultater har jeg også lært hvilke søkeord som fremhever de mest relevante artiklene, noe som har gjort det lettere å forbedre søkene underveis. De endelige søkene mine ble gjennomført mellom 5. og 8. februar 2021.

3.4 Søkestrategier

Gjennom søking i databaser fant jeg flere artikler som inneholdt delvis relevant informasjon, men det viste seg vanskelig å finne artikler med riktig perspektiv og fokus i forhold til min problemstilling. Et eksempel på søkeord jeg brukte er; (Social work or social worker or social work practice or social services, AND child welfare or child protection, AND knowledge). Søket gav gode resultater, men jeg måtte gjøre flere søk for å skaffe nok artikler. Jeg prøvde derfor å bruke ord som; (Child development or childrens autonomy or environmental influences) for å inkludere artikler med fokus på bruk av kunnskap om barn og barns behov, og ikke kunnskapsbruk generelt. Totalt ved hjelp av søk i databaser fant jeg fire relevante artikler. For å være på den sikre siden ønsket jeg å utforske alternativer utenfor databasen, og aktuelle artikler som eventuelt har blitt oversatt med mine søkeord i Academic search premier.

Ved å søke i databaser kan man finne mye relevant litteratur, men det krever at man bruker gode søkeord (Whittemore & Knafl, 2005, s 548). Det finnes også grenser for hvor mye en database kan inneholde av relevant litteratur, og det anbefales da for validitetens skyld å bruke to til tre ulike søkestrategier (Whittemore & Knafl, 2005). Ettersom jeg har hatt problemer med å finne nok litteratur ved hjelp av søking i databaser, ble det naturlig å prøve ut noen av de andre fremhevede søkestrategiene. En måte å finne relevant litteratur, kan være å gå gjennom referanselisten i artiklene man allerede har funnet (Whittemore & Knafl, 2005). Dette krever at man finner referansen i full tekst. Derfor valgte jeg å først prøve ut en annen strategi, nemlig å spørre noen som kan mye om forskning rundt emnet jeg skriver om (Whittemore & Knafl, 2005).

Siden veilederen min har forsket mye på dette området selv, valgte jeg å spørre henne om anbefalinger av relevante artikler. Jeg presenterte først de artiklene jeg hadde funnet så langt, og ut fra det tipset hun meg om artikler som passet sammen med dem.

3.5 Presentasjon av artikler

Denne studien er basert på fem vitenskapelige artikler. Grunnen til dette er at en av de fire artiklene jeg opprinnelig hadde, ikke gav noen direkte svar på min problemstilling. Den inneholdt likevel interessante resultater som jeg ikke ville være foruten, og løsningen ble derfor å inkludere en femte artikkel. Det som ønskes svar på i denne litteraturstudien, er hvilke former for kunnskap om barn og barns behov sosialarbeidere tar i bruk i praksis, og hvordan. Artiklene som er valgt for å besvare problemstillingen har brukt ulike forskningsmetoder og er fra ulike steder i verden. Selv om studiene er generaliserbare i ulik grad, handler de i bunn og grunn om det samme, nemlig arbeid med barn og deres behov. Sosialarbeideres kunnskapsbruk i praksis, kommer også godt frem.

3.5.1 Artikkel 1

Avby, G., Nilsen, P., Ellström, P-E. (2015). Knowledge use and learning in everyday social work practice: a study in child investigation work. *Child and family social work, 17*(22), 51-61.

Denne studiens formål var å få en bredere forståelse av barnevernfaglige tjenester og sosial arbeideres kunnskapsbruk i en hverdagslig praksis kontekst. Fokus var hvilke kunnskapsformer som var fremtredende og når (Avby et al., 2015, s. 52-53).

Det er en etnografisk, kvalitativ studie som har brukt ulike teknikker for innsamling av data. Blant annet intervju, observasjon, dialog og analyse av dokumenter. Undersøkelsene har blitt gjort på to ulike avdelinger som utøver barnevernfaglig undersøkelsesarbeid i Sverige (Avby et al., 2015, s. 52). Ethiske forhåndsregler/hensyn er ivaretatt overfor deltakerne (Avby et al., 2015, s. 53).

Denne studiens etnografiske kvalitative tilnærming gir et innblikk i hvordan kunnskap blir brukt i praksis og hvordan det kan være en kilde til læring og utvikling (Avby et al., 2015, s. 59). Fordelen med å inkludere denne artikkelen i en litteraturstudie, er at resultatene kan sammenlignes med resultater fra andre studier, noe som gir muligheten til å lokalisere eventuelle likheter (Avby et al., 2015, s. 59). Det som gjør artikkelen relevant for denne litteraturstudien, er at den undersøker bruk av ulike typer kunnskap i barnevernfaglig undersøkelsesarbeid, samtidig som den gir en forståelse av barnets rolle.

3.5.2 Artikkel 2

Jensen, I. B., Studsrød, I., Ellingsen, I. T. (2019). Child protection social workers' constructions of children and childhood: An integrative review. *Child and family social work*, 20(25), 1-14.

Formålet med denne studien var å få et omfattende innblikk i hvordan sosialarbeidere som jobber med beskyttelse av barn, ser på barn og barndom. Hvilke holdninger, meninger og tolkninger har de av barn og barndom, og hvordan påvirker dette deres fokus praksis (Jensen et al., 2019, s. 1).

Det er en litteraturstudie som analyserer og sammenligner 35 empiriske studier (Jensen et al., 2019, s. 1).

Målet med å inkludere denne artikkelen er å finne ut om ulike forståelser av barn og barns behov påvirker sosialarbeidernes praksis, og hvordan. Ettersom de fleste artiklene i min

litteraturstudie er kvalitative og mindre generaliserbare, er det spennende å se hvilke likheter de har med litteraturstudien til Jensen et al., (2019).

3.5.3 Artikkel 3

Wilkins, D. (2016). Using Q methodology to understand how child protection social workers use attachment theory. *Child and family social work, 17(22)*, 70-80.

Denne studien utforsker hvordan sosialarbeidere bruker tilknytningsteori som et verktøy i arbeid med barn som kan ha, eller har, opplevd forsømmelse og mishandling (Wilkins, 2017, s. 1). Formålet var å se om teori integreres i praksis eller om sosialarbeidere eventuelt lærer «feil type» teori.

Metoden som er brukt i denne studien er Q metodologi (Wilkins, 2017, s. 70). Det kan forstås som en blanding av metoder ettersom det dreier seg om «quantification of qualitative data» (Wilkins, 2017, s. 72). Et lite utvalg av sosialarbeidere fra lokale barneverntjenester sør i England, som nettopp hadde hatt kurs i tilknytningsteori, ble i denne studien presentert med 49 påstander (Wilkins, 2017, s. 72). Disse påstandene skulle så bli vurdert fra (+6) til (-6) som tilsvarer «helt enig/uenig» (Wilkins, 2017, s. 72, egen oversettelse). For å komme opp med påstander til undersøkelsen, ble det blant annet gjennomført intervjuer av sosialarbeideres om hvordan tilknytningsteori påvirker deres praksis. Andre påstander ble inkludert på bakgrunn gjennomgang av akademisk litteratur og forum om tilknytningsteori (Wilkins, 2017, s. 72).

Fordelen med denne metoden er at studien er basert på deltakernes egne forestillinger om bruk av tilknytningsteori og teoretisk kunnskap i praksis, og analyse av data inkluderte deres egne forklaringer om grunnlaget for enighet/uenighet med påstandene (Wilkins, 2017, s. 75). Denne studien er interessant å inkludere i litteraturstudien fordi den ser på sosialarbeideres bruk av tilknytningsteori i praksis. Den gir en forståelse av når sosialarbeidere velger å bruke teoretisk kunnskap og hvordan ulike typer teori brukes ulikt. Samtidig viser den til sosialarbeidernes forståelse av barn og deres behov.

3.5.4 Artikkel 4

Gleeson, J., Walsh, L., Rickinson, M., Kirkby, J., O'Donovan, R., Grimmatt, H. (2020). Challenges and Opportunities of Evidence Use in Practice in Australian Children's Development Programs. *Journal of Evidence-Based Social work, 17(5)*, 593-610.

Studien undersøkte rollen evidens spiller i frivillige organisasjoners programmer for barns utvikling i delstaten Victoria i Australia. Resultatene ble så sammenlignet med myndighetenes forventninger om bruk av evidens i praksis. Formålet med studien var å kartlegge farene og konsekvensene som følger av å anta at alle tjenester har samme kapasitet og forståelse av evidens, og bruk av det (Gleeson et al., 2020, s. 594).

Data ble i denne studien innhentet, analysert og vurdert på flere måter. Programmene sendte inn dokumenter og informasjon som så ble analysert og sammenlignet. Intervjuer og observasjoner ble også gjennomført for å tolke innsamlet data. Videre ble programmene vurdert til ulike nivå av evidensbruk innfor ulike kategorier av to personer, uenigheter ble så diskutert og vurdert. Noen programmer ble også evaluert på et dypere nivå (Gleeson et al., 2020, s. 598-599).

Programmene som undersøkes i denne studien ble laget for å hjelpe de spesielt utsatte barna på et demografisk nivå, i et område med lav sosioøkonomisk status i Australia (Gleeson et al., 2020, s. 598). På bakgrunn av dette vurderte jeg å bytte ut artikkelen, men noen av studiens resultater var så interessante at den likevel fikk være med. Selv om de inkluderte artiklene i denne litteraturstudien er gjort ulike steder i verden, kan resultatene støtte hverandre.

3.5.5 Artikkel 5

Toros, K., LaSala, M. C., Tiko, A. (2016). Assessment of the developmental needs of children in need: Estonian child protective workers' case reflections. *Child and family social work*, 17(22), 843-852.

Studien ønsket å finne ut hvilke kunnskaper sosialarbeidere har rundt hvilke behov et barn må ha dekket for å kunne utvikle seg best mulig. Forståelsen av hvilke behov som må dekkes for å fremme barns utvikling, er essensielt for å vurdere problemer og forsinkelser i utviklingsløpet (Toros et al., 2016, s. 843).

Den kvalitative studien er gjort i form av intervju av 20 sosialarbeidere i Estland (Toros et al., 2016, s. 845).

Grunnlaget for å inkludere artikkelen som den femte i denne litteraturstudien, er at den viser hvordan forståelse av barn og deres behov påvirker bruk av ulike typer kunnskap.

3.6 Analyse

Når jeg hadde plukket ut artiklene jeg ønsket å ta utgangspunkt i, leste jeg dem først en gang før jeg begynte å analysere og sammenligne innholdet.

Når man analyserer artikler, er det lurt å bruke en analysemodell (Thidemann, 2015, s. 96). På den måten kan man sortere funn og lettere finne sammenhenger på en systematisk måte. Med litteraturstudie som metode var det naturlig å velge tematisk analyse, og Aveyards «thematic analysis: a simplified approach» omtales spesifikt som en god tilnærming for bachelorstudenter med litteraturstudie som metode (Thidemann, 2015, s. 96). Denne analyseformen går ut på å identifisere og sammenligne temaer og resultater (Thidemann, 2015, s. 97). Jeg har tatt utgangspunkt i metodens trinn som beskrevet i Aveyards bok (Aveyard, 2019, s. 141-152).

Det første trinnet i Aveyards tematiske analyse, gikk ut på å analysere artiklenes resultater og identifisere temaene (Aveyard, 2019, s. 141). Videre gikk analysen ut på å utvikle temaene, sammenligne dem med hverandre, vurdere de ulike artiklenes evidens og navngi temaene (Aveyard, 2019, s. 142-146).

Når jeg analyserte artiklene, var den enkelte temaer som gikk igjen flere steder. Det som er felles for alle artiklene, er at de handler om arbeid med barn. De er innom alt fra forståelser av barn og barns behov til barns tilknytning og utvikling. Videre har de til felles at de handler om sosialarbeideres praksis, særlig i arbeid med barn og familier. Her nevnes både evidensbasert praksis, og praksis basert på andre typer kunnskap. Selv om ikke alle artiklene inneholder alle temaene, sier alle noe om sosialarbeideres kunnskap om barn og kunnskapsbruk i praksis.

Mine to hovedtemaer ble derfor «Barn» og «Praksis». I tillegg identifiserte jeg fire undertemaer, to til hvert hovedtema. Under kategorien «Barn» har jeg temaene «forståelse av barn og deres behov» og «barns utvikling», og under kategorien «Praksis» har jeg temaene «ulike typer kunnskap i praksis» og «evidensbasert praksis». For å visualisere hvilke artikler som tar for seg de ulike temaene, lagde jeg en tabell (se tabell 1).

Tabell 1. Temaer identifisert i artiklene:

Artikler:	Tema 1:		Tema 2:	
	BARN		PRAKSIS	
	Forståelse av barn og deres behov	Barns utvikling	Ulike typer kunnskap i praksis	Evidensbasert praksis
Knowledge use and learning in everyday social work practice: a study in child investigation work	x		x	x
Child protection social workers constructions of children and childhood: An integrative review	x	x	x	x
Using Q methodology to understand how child protection social workers use attachment theory	x	x	x	
Challenges and Opportunities of Evidence Use in Practice in Australian Children's Development Programs		x		x
Assessment of the developmental needs of children in need: Estonian child protective workers' case reflections	x	x	x	

3.7 Studiens troverdighet

Artiklene som brukes i denne studien er vitenskapelige og fagfellevurderte. Ingen artikler er eldre enn fem år, som vil si at forskningen som vises til er nyere og oppdatert. Ved søk i NSDs register over vitenskapelige publiseringskanaler, er alle artiklene publisert i tidsskrift rangert med nivå 1 eller nivå 2, hvor nivå 2 er det høyeste nivået (Norsk senter for forskningsdata, 2021).

Denne studiens ulempe er at artiklene er analysert av en person alene, noe som kan ha preget tolkningen av dem, og dermed funn og drøfting. Forståelse av artiklenes innhold kan også ha eventuelle avvik ettersom de er skrevet på engelsk og ikke mitt morsmål, norsk.

4 Funn og drøfting

Artiklene som er inkludert i denne litteraturstudien har mange ulikheter. Det er brukt forskjellige forskningsmetoder, de er fra ulike deler av verden og har noe ulike fokuspunkter i sin forskning. Likevel har de fellestrekk, og flere av studiene har resultater som støtter hverandre. Noen av artiklene har også interessante ulikheter som det er nødvendig å påpeke og drøfte.

I denne delen vil jeg presentere og drøfte hvordan funnene svarer på problemstillingen:

«Hvilke former for kunnskap om barn og barns behov tar sosialarbeidere i bruk i praksis?»

For å kunne besvare problemstillingen vil jeg også se på og drøfte funn som svarer underproblemstillingen:

«Hvordan tar sosialarbeiderne denne kunnskapen i bruk i arbeid med barn?»

For å strukturere drøftingen har jeg i denne delen tatt utgangspunkt i temaene jeg identifiserte i den tematiske analysen.

4.1 Barn

Som sosialarbeider er det mye å tenke på og ta hensyn til i arbeid med barn. Faget sosialt arbeid bygger på noen felles verdier og tankemåter som setter føringer for hvordan sosialarbeidere skal utøve sin praksis (Eide & Oltedal, 2016, s. 80). Likevel ser jeg i studiene at sosialarbeidernes personlige trekk også påvirker jobben de gjør. Både personlige verdier og forståelse og tolkning av situasjoner, kan påvirke beslutningene som tas. Dette kommer tydelig frem i flere av artiklene.

4.1.1 Forståelse av barn og deres behov

Som vist i teoridelen har forståelsen av barn endret seg gjennom tiden. Barn har gått fra å bli betraktet som sårbare skapninger med behov for beskyttelse fra omgivelsene, til å bli sett på som aktive aktører i samfunnet (Helgesen, 2017, s. 160 & Seland, 2010, s. 68). Nåtidens forståelse av barn er preget av sosialkonstruktivistiske perspektiver. Den globale forståelsen av at barn har rettigheter og egen autonomi, er i stor grad preget av innføringen av FNs

barnekonvensjon (Seland, 2010, s. 75). (Seland, 2010, s. 75). Sosialarbeidere over hele verden handler på bakgrunn av disse globale verdiene og forståelsene. Sosialt arbeid er som sagt et verdibasert fag, og man har mange hensyn. Globale og nasjonale retningslinjer, normer og lovverk skal balanseres med private verdier og forståelser (Eide & Oltedal, 2016, s. 80).

Det er forventet at sosialarbeidere skal kunne ta i bruk faglig skjønn i situasjoner hvor det er nødvendig (Oterholm, 2016, s. 174). Avby et al., (2015) viser blant annet at sosialarbeidere må stole på sin profesjonelle dømmekraft i beslutningstaking i barnevernfaglig undersøkelsesarbeid, og at sosialarbeiderne selv må engasjere seg i reflekterende samtaler med kolleger eller taus refleksjon i form av dokumentering for å tilegne seg en slik dømmekraft (s. 58). Studien fra Estland sier at sosialarbeidere som jobber med barnevernfaglig arbeid, ikke blir kontrollert eller «overvåket», og dermed er de etterlatt til å stole på seg selv og sin egen dømmekraft når det gjelder vanskelig beslutninger (Toros et al., 2016, s. 849, egen oversettelse). På samme måte som hos Avby et al., (2015), kommer det frem i studien til Toros et al., (2016) at sosialarbeidere har muligheten til å la sine individuelle verdier påvirke beslutningene, både bevisst og ubevisst.

Sosialarbeidere har mye makt, både overfor barn og deres familier. Retningslinjer og prosedyrer implementeres direkte gjennom dem i praksis, samtidig som deres individuelle verdier og tanker kan påvirke arbeidet (Jensen et al., 2019, s. 2). På denne måten kan man si at både globale, nasjonale og personlige forståelser av barn og deres behov påvirker tjenestene. Jensen et al., (2019) antyder at oppfatningen sosialarbeidere har av barn, vil påvirke deres fokus i praksis (s. 2). Det samme kan registreres i studien til Avby et al., (2015), hvor det sies at sosialarbeidernes mulighet til å «definere barn i risiko» i barnevernfaglig undersøkelsesarbeid, hviler på deres profesjonelle dømmekraft (s. 58, egen oversettelse). Toros et al., (2016), konkluderer med det samme ved å si at sosialarbeiderne setter sine egne kriterier for å «vurdere barns behov» i praksis, og at det kan føre til at viktige detaljer blir oversett (s. 849, egen oversettelse). Ut fra dette kan det antas at den profesjonelle dømmekraften faktisk påvirkes av personlige virkelighetsoppfatninger og verdier. Den individuelle sosialarbeidernes definisjon av «barn i risiko» og vurdering av «barns behov» vil kunne bestemme deres fokus og dermed også påvirke hvilken kunnskap de velger å bruke i praksis (Avby et al., 2015, s. 58 & Toros et al., 2016, s. 849, egen oversettelse).

Jensen et al., (2019), identifiserte fire ulike forståelser av barn i sin studie «a) Barn i lys av sine foreldre, b) Det generaliserte barnet, c) Det deltakende barnet og d) Barnet med behov for beskyttelse» (s. 3, egen oversettelse). Artikkelen nevner at mesteparten av de inkluderte studiene hadde stort fokus på foreldre, og flere studier hadde mer informasjon om foreldrenes problemer og behov enn om barnas. Dette fokuset på foreldre kom frem som både bevisst og ubevisst i praksis (Jensen, et al., 2019, s. 3). Det samme fokuset kommer frem i den kvalitative studien fra Sverige. Selv om Avby et al., (2015) er en mindre generaliserbar studie i seg selv, viser den at sosialarbeiderne i barnevernfaglig arbeid, ofte konsentrerer seg om foreldrene tidlig i undersøkelsesfasen. Det nevnes at typiske spørsmål de tar med seg i første møte med familien, omhandler foreldrenes evne og kapasitet til å forsørge og gi barnet trygge omgivelser (Avby et al., 2015, s. 54). Studien fra England, som også er gjort på et mindre nivå, viser at sosialarbeidere i stor grad bruker tilknytningsteoriens rammeverk som et verktøy for å forstå foreldre og deres oppførsel, ikke bare barnas. Gjennom å forstå og hjelpe foreldrene, kan sosialarbeiderne lettere vurdere hvilke tjenester barnet og familien har behov for, sier studien (Wilkins, 2017, s. 77). Til tross for studienes mange ulikheter, har de samme oppfattelse av at informasjon om foreldrene er viktig og gjerne første prioritet i arbeid med barn. Selv om flere av studiene er små, er det interessant at de har likheter med litteraturstudien til Jensen et al., (2019) som er mer generaliserbar.

En eventuell bakgrunn for et slikt foreldrefokus i praksis, handler om sosialarbeidernes formening om at barn er «victims of parental flaws», og at ved å finne løsninger på foreldrenes problemer vil barnets situasjon automatisk bedres (Jensen et al., 2019, s. 3). Det som kommer frem i studien til Jensen et al., (2019) er at mange oppfatter barnevernfaglig arbeid som en familiesak hvor hele familien må involveres for å kunne løse problemene (s 5). Den samme oppfatningen ser vi i studien fra Estland, hvor barns behov blir delt opp i tre hovedfaktorer. For å tilrettelegge for barns utvikling, må man møte deres behov, og for å møte behovene må man ifølge studien ha informasjon om og balanse mellom «barnets behov», «foreldrenes evne og kapasitet til å møte behovene» og «øvrige familie og andre omgivelser som påvirker hvordan behovene møtes» (Toros et al., 2016, s. 844, egen oversettelse). Det er gjennomgående i studiene at mange sosialarbeidere forstår barn som avhengige av sine foreldre og deres evner, for å få sine behov møtt.

Selv om forståelsen av barn har endret seg, kan sosialarbeidere forstå barn og deres behov ulikt (Seland, 2010, s. 69-70). Den individuelle sosialarbeiderens forståelse av barn og behov,

har vist seg å kunne påvirke hvilke metoder de velger å ta i bruk i praksis. De ulike studiene viser at sosialarbeidernes forståelse og fokus kan påvirke hvilken kunnskapsform de mener er hensiktsmessig å anvende i sitt arbeid. Mange barn blir for eksempel sett på gjennom sine foreldrenes situasjon, som foreslått i Jensen et al., (2019), og det er tydelig at denne forståelsen av barn faktisk kan påvirke fokuset sosialarbeiderne har i utførelsen av sin praksis. Det kan antas at denne forståelsen av barn er felles for mange sosialarbeidere, men naturligvis gjelder det ikke alle. Dette skaper enda mer grunn til å stille spørsmål ved hvordan de ulike forståelsene av barn, påvirker bruken av forskjellige kunnskapsformer i praksis.

4.1.2 Barns utvikling

Utviklingspsykologien med Piagets biologiske stadieteori og Vygotskys teorier om barnet i sin sosiale, historiske og kulturelle kontekst, ligger som et fundament i sosialt arbeid (Seland, 2010, s. 66). På samme måte som forståelsen av barn og deres behov påvirkes av retningslinjer og private verdier, påvirkes også forståelsen av barns utvikling. Piaget og Vygotsky hadde mange ulikheter i sine teorier om barns utvikling. Men selv om de tradisjonelle tankene både har blitt kritisert, videreutviklet og slått sammen til et fundament for dagens forståelse av barn, kan sosialarbeidere ha forskjellige oppfatninger av barns utviklingsløp (Seland, 2010, s. 66). Dette kommer frem i de ulike artiklene.

Gjennom sosialarbeidernes kunnskapsbruk, får man et innblikk i hvordan praksisen påvirkes av ulike forståelser av barns utvikling. Noen av artiklene i denne studien snakker om viktigheten av å se på person-i-situasjon, mens andre prioriterer å forebygge standardisert risiko og tilfredsstille standardiserte behov. Dette synliggjøres ikke bare gjennom sosialarbeidernes praksis, men også gjennom systematiske prosesser som sosialarbeidere er forventet å følge. Det interessante med dette, er at sosialarbeiderne med lik forståelse og fokus, har en tendens til å velge samme type kunnskapsformer i praksis.

Det er gjennomgående i flere av litteraturstudiens inkluderte artikler, at mange sosialarbeidere har en generalisert oppfatning av barns utvikling. For eksempel identifiserte Jensen et al., (2019) «det generaliserte barnet» (s. 3, egen oversettelse). Studien sier at en slik forståelse av barn gjerne oppstår gjennom psykologiske teorier som ser på barn som en generalisert gruppe ved å snakke om hvilke evner de bør ha, hvilke behov de har og hvordan de burde utvikle seg (Jensen et al., 2019, s. 5). Dette stemmer overens med deler av utviklingspsykologien og Piagets stadieteori, som knytter barns kognitive utvikling sammen med deres biologiske alder

(Helgesen, 2017, s. 164 -165). Teorien ble til på bakgrunn av Piagets forståelse av barn som en generalisert gruppe, og med ideen om at stadiene er universelle (Hundeide & Gulbrandsen, 2017, s. 227).

Jensen et al., (2019) antyder også at en generalisert oppfatning av barn og barns utvikling påvirker sosialarbeidernes praksis ettersom psykologiske teorier tar barnet ut av kontekst (s. 5). Piagets teorier har som tidligere nevnt, fått mye kritikk for sitt manglende fokus på barns kulturelle og historiske kontekst (Helgesen, 2017, s. 166). Jensen et al., (2019) sier at forståelser av barn uten kontekst, kan føre til beslutninger som hviler på teorier som forklarer barns utvikling basert på alder, eller teorier som kobler barns risiko til deres etnisitet eller foreldrenes situasjon (s. 5). Toros et al., (2016) nevner at mye skal analyseres før det trekkes konklusjoner om barns utvikling. Mange elementer som helse, familie og identitet nevnes, samt barnet sett i sammenheng med sitt utviklingsnivå i forhold til alder (s. 844). Dette viser at generaliserte forståelser som at utviklingsnivå og alder henger sammen, allerede er en del av forventningene i retningslinjene i Estland, noe sosialarbeiderne er nødt til å ta hensyn til ettersom de har et mandat overfor sin stat og oppdragsgiver (Eide & Oltedal, 2016, s. 80).

I studien fra Australia, nevnes det at evidensbasert kunnskap gir muligheten til å styrke standardiserte målinger som gjøres om små barns utvikling (Gleeson et al., 2020, s. 595). Det antydes at sosialarbeidere kan bedre, og effektivisere sine vurderinger i praksis gjennom refleksjon av tidligere utfall. Ved å underbygge de gode utfallende med teoretisk kunnskap kan standardiserte sjekklister om barns utvikling støttes opp av evidens, og dermed spare sosialarbeiderne for mye tid i praksis (Gleeson et al., 2020, s. 604). Studien påpeker at evidensbruk kan bidra til å forbedre standardiserte forventninger slik at de passer enda bedre for alle barna. Dette kan bety at en generalisert forståelse av barn fremmer bruk av evidens. Men som vi ser, sier studien at evidens brukes for å underbygge gode utfall, ikke for å motbevise effekten, noe som kan være problematisk for evidensens validitet (Trevithick, 2007, s. 1216-1217)

I følge Gleeson (2020) kan motivet for en slik forståelse av barn, se ut til å være ønske om effektiv praksis. Det som nevnes i studien til Jensen et al., (2019), er at gjennom å basere sine beslutninger på stereotypiske forståelser av barn, deres behov og utvikling, kan sosialarbeiderne blant annet, spare dyrebar tid (s. 7). Et annet motiv kan være psykologiens tillit i tverrfaglige møter. Sosialarbeiderne kan bruke kjente psykologiske teorier til å

underbygge sine vurderinger i rettsaker og høringer (Jensen et al., 2019, s. 7). Jensen et al, (2019), foreslår at den generaliserte forståelsen av barn kanskje konstrueres gjennom tjenestesystemenes prosesser, og at sosialarbeidere på en måte er fanget mellom motpolene «å følge byråkratiske krav» og «å møte individuelle behov» (s. 7, egen oversettelse). Noe som kommer frem i studien fra Estland hvor utvikling sett i sammenheng med barnets alder, er en del av kravene til vurderingen av barn i praksis (Toros et al., 2016, s. 844). Dette perspektivet er i strid med FNs barnekonvensjon ettersom det fratrar barn rettigheter og autonomi (Seland, 2010, s. 75). Den generaliserte forståelsen går også bort fra den individuelle personens i sin kontekst og strider da med sosialt arbeids vektlegging av person-i-situasjon (Cornell, 2006, s. 51).

I studien fra Estland kommer det frem at «high workloads» i noen tilfeller fører til kjappe løsninger i praksis (Toros et al., 2016, s. 848). Sosialarbeiderne forklarte dette med at de bare rekker «å slukke branner», altså at de kun kan sette av tid til de alvorligste sakene (Toros et al., 2016, s. 848, egen oversettelse). Det nevnes også at sosialarbeiderne i slike tidspresede situasjoner, har en tendens til å ta avgjørelser basert sin praksisvisdom og intuisjon ettersom det er lettere tilgjengelig og mer effektivt å skulle innhente enn «comprehensive data» Toros et al., 2016, s. 848). Om vi antar at «comprehensive data» sikter til teoretisk kunnskap og evidens, mener altså studien at det er tidssparende å unnlate bruk av teori og evidens.

Som nevnt i teoridelen har sosialarbeidere mye ansvar når det gjelder å holde seg oppdatert på ny evidens, og det er tenkelig at det i lengden vil være tidkrevende (Trevithick, 2007, s 1216). Wilkins (2017) nevner også at det er anbefalt å holde seg oppdatert på den nyeste teorien, samtidig som den påpeker viktigheten av å jobbe effektivt (s. 70). Videre sier studien at det ikke er mulig å hente evidens og teori «off the shelf» og bruke det i arbeid med barn, ettersom barnet må betraktes i sin kontekst. Komplekse saker behandles derfor ofte på bakgrunn av egne erfaringer og praksis visdom (Wilkins, 2017, s. 71). Her ser vi at sosialarbeiderne vektlegger viktigheten av å se personen i situasjonen, fremfor å bruke standardiserte metoder eller evidens. Viktigheten av å ta den sosiale og kulturelle konteksten i betraktning går også overens med Vygotskys forståelse av utvikling og det vi i dag omtaler sosialkonstruktivisme (Helgesen, 2017, s. 167).

Som nevnt i teoridelen behøver ikke dokumentert evidens nødvendigvis å fungere like bra i alle saker (Oterholm, 2016, s. 177). Dette antyder at all teoretisk kunnskap og evidens til en

viss grad er standardiserte. Selv studien til Avby et al., (2015) nevner at det å søke etter teoretisk kunnskap er en tidkrevende prosess som sjelden gir aktuelle resultater (s. 56). For å forstå hvorfor sosialarbeidere tar i bruk denne formen for kunnskap, spør Gleeson (2020) og Jensen et al., (2019), om bruk av teoretisk og evidensbasert praksis kan være tidssparende i praksis. Både Gleeson (2020) og Jensen et al., (2019) sine funn viser at teoretisk kunnskap og evidensbasert praksis kan bidra til å styrke standardiserte metoder, noe som muligens kan spare tid i praksis. Wilkins (2017), Toros et al., (2016) og Avby (2015) sine funn, ser derimot på innhenting og bruk av teori og evidens som tidkrevende og mangelfullt i praksissituasjoner. Den individuelle sosialarbeiderens forståelse av både barn, deres behov og utvikling, har altså betydning for kunnskapen de velger å benytte seg av i praksis.

4.2 Praksis

Retningslinjer og krav til tjenester kan variere fra sted til sted, både på landsbasis og kommunalt (Trevithick, 2007, s 1225). Artikkene viser at små tjenester kan ha like mange formelle krav som større tjenester. De kan være forpliktet til å bruke spesifikke typer kunnskap, men mangler ressurser eller forståelsen til å oppfylle forventningene. Gjennom krav om dokumentasjon kan overhodene enklere følge opp arbeidet som gjøres, og tjenesteyterne kan selv reflektere og lære av erfaringene. Artikkene i denne studien viser at fravær av slik oppfølging, kan gi tjenestene vanskeligheter med å heve kompetansenivået og dermed kunnskapsbruken i praksis. Det kan også forårsake manglende forståelse av hva som må til for at tjenesten skal utvikle seg.

4.2.1 Ulike typer kunnskap i praksis

Sosialt arbeid er som tidligere nevnt basert på kunnskap, ferdigheter og verdier, og sosialarbeiderne må derfor ha et bredt kunnskapsgrunnlag (Berg et al., 2016, s. 21). Studiene viser at hvilken kunnskapsform sosialarbeiderne bruker, kan påvirkes av mye forskjellig. Formelle krav, retningslinjer og verdier er bare noen eksempler. Det kommer også frem hvordan ulike forståelser av barn og deres behov, samt sosialarbeidernes eget ønske om utvikling og læring har mye å si for kunnskapsbruken.

Avby et al., (2015) sine funn sier at ulike typer kunnskap integreres i praksis gjennom sosialarbeidernes verbale og tause resonnering. Slik resonnering gir rom for bruk av profesjonell dømmekraft, og fører til beslutninger basert på intuisjon. Studien sier også at

sosialarbeiderne foretrekker praksisbasert kunnskap og personlige erfaringer, fremfor teoretisk kunnskap som oppfattes som motstridende (s. 58). Funn i studien til Jensen et al., (2019) sier at sosialarbeiderne stoler på sin praksisvisdom og intuisjon når annen kunnskap er fraværende (s. 5). Wilkins (2017) antyder også at sosialarbeidere sjelden refererer til teoretisk kunnskap, og heller stoler på sin «praksisvisdom», tidligere erfaringer og sosialt arbeids felles verdier (s. 77, egen oversettelse). Likevel viser studien at alle deltakerne refererte til teoretisk kunnskap når de ble spurt om sitt arbeid med barnefamilier. Teori ble bevisst brukt av sosialarbeiderne og handlet i hovedsak om tilknytning (Wilkins, 2017, s. 77). Selv om funnene er lite generaliserbare da alle deltakerne i studien nylig deltok på et kurs om tilknytningsteori, sier også Jensen et al., (2019) sine resultater at tilknytningsteorien ofte er bakgrunnen for måten barns behov forstås (s. 5). Det er interessant at Jensen et al., (2019) i tillegg nevner at tilknytningsteori brukes både bevisst og ubevisst (s. 5).

Sosialarbeiderne i Estland påpeker viktigheten av tilknytning i arbeid med barns behov, men studien nevner også at respondentene ikke nødvendigvis sikter mot tilknytningsteorier i sin praksis, men heller det «generelle følelsesmessige båndet mellom barn og foreldre» (Toros et al., 2016, s. 849, egen oversettelse). Altså antyder studien at fokuset sosialarbeiderne har på tilknytning, ikke nødvendigvis er basert på teoretisk kunnskap, men heller på forståelsen de har av barns behov og hva som må til for å møte dem.

I studien fra Sverige nevnes det at teoretisk kunnskap ofte kan være vanskelig å forstå, og at sosialarbeidere noen ganger omformulerer og personliggjør teorien slik at den lettere kan anvendes og forklares i praksis (Avby et al., 2015, s. 57). Videre viser studien at tilknytningsteorien er en type teoretisk kunnskap, kjent blant sosialarbeiderne, men at den på en måte kan anses som sunn fornuft og en form for ordinær kunnskap basert på verdier (Avby et al., 2015, s. 57). Selv om dette synspunktet kun presenteres av en respondent i Avby et al., (2015) sin studie, kan det forklare hvorfor sosialarbeidere gjennomgående i alle studiene har så stort fokus på tilknytning i arbeid med barn og deres behov. Kanskje fremstår tilknytningsteorien som hyppigere brukt i praksis fordi den er nærmere sunn fornuft enn andre former for teoretisk kunnskap. Dette kan knyttes opp med Jensen et al., (2019) sin identifisering av forståelsen av barn som sårbare, eller «barnet med behov for beskyttelse» (s. 3). Forståelsen av barn som sårbare skapninger med behov for beskyttelse, kommer også tydelig frem i Bowlbys tilknytningsteori hvor biologisk atferd gjør barn naturlig nærhetssøkende og foreldre beskyttende i truende situasjoner (Smith, 2017, s. 152). Selv

Ainsworths videreutvikling av tilknytningsteorien er basert på at barn har behov for trygghet for å kunne utforske og tilpasse seg (Helgesen, 2017, s. 160). Respondenten i den svenske studien, nevnte for øvrig at hun hadde barn selv, og derfor var vektlegging av tilknytning i arbeid med barn allmenn kunnskap i hennes øyne (Avby et al., 2015, s. 57).

Som sagt er sosialt arbeid et verdibasert yrke hvor det er rom for å ta beslutninger basert på profesjonell dømmekraft og intuisjon (Eide & Oltedal, 2016, s. 95 & Trevithick, 2007, s. 1216). Dersom fokuset på tilknytning er både eksplisitt og implisitt som nevnt i Jensen et al., (2019), kan det bety at noen sosialarbeidere bevisst henviser til tilknytningsteori, mens andre ubevisst vektlegger tilknytning på bakgrunn av sin intuisjon, verdibaserte kunnskapsbase og sunne fornuft. Dette viser at verdier og intuisjon påvirker hvordan sosialarbeidere jobber, men at kunnskapskilden noen ganger er vanskelig å definere ettersom man har ulike forståelser av hva som er klassifisert som teori og hva som er sunn fornuft. Da er det, som nevnt i teoridelen, viktig å huske på at selv om praksis ikke baseres på teori, betyr det ikke at den er kunnskapsløs (Trevithick, 2007, s. 1233). Avby et al., (2015) nevner at teoretisk kunnskap i hovedsak uttrykkes eksplisitt og skriftlig, mens praksisbasert kunnskap implisitt kommer til uttrykk gjennom handling (s. 52). Kanskje er det en forutsetning at teoretisk kunnskap må anvendes bevisst, i motsetning til for eksempel taus erfaringsbasert kunnskap som er mer automatisk i handlingsøyeblikket.

Wilkins (2017) nevner derimot at tilknytningsteoriens hyppige bruk, kan komme av at den er lettere anvendelig i sosialt arbeid enn annen teoretisk kunnskap. Tilknytningsteorien inkluderer nemlig praktiske metoder som sosialarbeiderne kan følge, noe som gir dem muligheten til å se sammenhenger mellom teorien og sin utøvelse av den (s. 77). Wilkins (2017) antyder med dette at teoretisk kunnskap ikke alltid er like lett anvendelig, men at tilknytningsteorien er en «good fit» teori for sosialt arbeids praksis (s. 77). Den gir sosialarbeideren muligheten til å se sammenheng mellom teori og praksis, og den hyppige bruken kan skyldes at den er «enkel å referere til» (Wilkins, 2017, s. 78, egen oversettelse). Dette tyder på at spenningsfeltet mellom teori og praksis fortsatt kan være motstridende i enkelte tilfeller (Berg et al., 2016, s. 20). Resultater i Avby et al., (2015) viser at teoretisk kunnskap ofte brukes for å «underbygge og legitimere» sosialarbeidernes meninger, og at praksiskunnskap ofte blir sett på som lettest tilgjengelig (s. 59, egen oversettelse). En annen interessant påstand fra deltakerne i den svenske studien, var at deres praksiskunnskap i mange tilfeller er tilstrekkelig, og de så derfor ingen grunn til å søke etter teori som uansett ville være

lite relevant til barnevernfaglig undersøkelsesarbeid (Avby et al., 2015, s. 59). Studien peker på at sosialarbeidere som bruker mye erfaringsbasert kunnskap, har en tendens til å «etablere rutiner» i praksis, noe som kan være vanskelig å avvende seg med (Avby et al., 2015, s. 59, egen oversettelse).

Det kan se ut som om praksisbasert kunnskap, personlige erfaringer og praksisvisdom, gjennomgående er sosialarbeidernes foretrukne kunnskapsformer i arbeid med barn og deres behov. Likevel nevnes det i Jensen et al., (2019) at noen kunnskapsformer er mer fordelaktige enn andre, men at komplekse saker i hovedsak krever en omfattende kunnskapsbase (Jensen et al., 2019, s. 7). Toros et al., (2016) viser at problemer med å vurdere barns utvikling og behov i praksis, kan skyldes manglende kunnskap og at sosialarbeiderne da må stole på sin profesjonelle dømmekraft. Sosialarbeidernes arbeid blir ikke overvåket og det finnes derfor ingen garanti for vurderingene som tas i praksis. Studien sier også at «informerte valg krever spesialisert kunnskap» og at «manglende ferdigheter og kunnskap kan medføre utilstrekkelige eller til og med ikke eksisterende evalueringer» (s. 849, egen oversettelse). Den svenske studien nevner også at det kan være vanskelig å vite hvilken kunnskap som anvendes i praksis ettersom de ulike kunnskapsformene er sammenflettet (Avby et al., 2015, s. 52).

Det er tydelig at sosialt arbeids praksis er verdibasert, og at mange vurderinger hviler på den individuelle sosialarbeiderens profesjonelle dømmekraft, sunne fornuft og intuisjon. Bruk av denne typen kunnskap kan som Avby et al., (2015) nevner, fort utvikle seg til en vane da sosialarbeiderne oppfatter kunnskapen som lett anvendelig og fungerende i praksis. Når det gjelder teoretisk kunnskap, er bruken varierende, noe som kan skyldes ulike oppfatninger av hva som gjelder som teori, og evnen til å se en eksplisitt sammenheng mellom teori og praksis. Samtidig kan det som Toros et al., (2016) sine resultater antyder, hende at manglende overvåking og oppfølging fra oppdragsgivere har noe å si for hvilke kunnskapsformer sosialarbeiderne bruker i praksis. Med så mye tid etterlatt til seg selv, blir det opp til den individuelle sosialarbeideren å holde seg oppdatert og utvikle sine ferdigheter.

Det kan antas at forholdet mellom teori og praksis fortsatt er i ubalanse i sosialt arbeids praksisarbeid, og anvendelsen av teoretisk kunnskap er varierende. Mange sosialarbeidere har dannet seg rutiner måter å utøve sin praksis, noe som kan bety at de har manglende forståelse av eller evne til å ta i bruk andre kunnskapsformer, eller at de rett og slett bare har en foretrukket kunnskapstype.

4.2.2 Evidensbasert praksis

Evidensbasert praksis har den siste tiden vært ettertraktet i sosialt arbeid (Rød, 2016, s. 196). Denne formen for kunnskapsbruk i praksis har både negative og positive sider. Artiklene i denne studien viser at selv om evidens blir flittigere brukt nå enn før, er det flere som sliter med å forstå hva det er og hvordan det brukes. Studiene sier at det kan være tidkrevende å skaffe evidens, og det er usikkert om det brukes i praksis av de riktige grunnene.

Evidensbasert praksis har økt de siste årene. Dette er ifølge Avby et al., (2015) grunnet økende krav til sosialarbeidere om at handlinger i praksis må kunne underbygges med teoretisk kunnskap (s. 51). Implementering av evidens i praksis, har derimot vist seg vanskelig. Tidligere forskning og undersøkelser har nemlig understreket viktigheten av å bruke tidligere erfaringer og intuisjon for å gjøre riktige vurderinger i praksis, noe som strider med tanken om evidensbasert praksis (Avby et al., 2015, s. 51).

Gleeson et al., (2020) sier at det viktigste for å oppnå effektivitet i praksis, er å integrere både teoretisk evidens, praksiskunnskap og klientenes tilbakemeldinger for å danne en omfattende kunnskapsbase. Dette er ikke bare et forslag, men et krav. Australias sosialarbeidere er forventet å ta i bruk et bredt utvalg av kunnskap i praksis. De skal ta etiske og kulturelle hensyn, forholde seg til lovverk, og samtidig bruke både praksisvisdom og teoretisk evidens som sine retningslinjer (s. 594). Jensen et al., (2019) sier at bruken av evidens har økt innenfor barnevernfaglig arbeid, på et internasjonalt plan. Funnene sier at denne typen kunnskap er særlig observerbar gjennom nye standardiserte måter å vurdere barns behov og forebygge standardisert risiko (s. 7). Dette stemmer overens med tidligere funn i denne litteraturstudien, hvor det var mulig å antyde en hyppigere bruk av teori og evidens, blant sosialarbeidere med generalisert forståelse av barn og deres utvikling og behov.

Det kommer frem i den australske studien at «community-based programs» er forventet å bruke evidens i sin praksisutøvelse, men at sosialarbeiderne synes det er forvirrende og vanskelig å forstå (Gleeson et al., 2020, s. 595). Grunnen til forvirringen antas å være manglende informasjon om hva evidens er, og hvor de fleste eksemplene viser til «established knowledge» som kan beskrives som bevist evidens (Gleeson et al., 2020, s. 595). Studien sier videre at det ikke er hensiktsmessig for alle programmer å bruke bare en type evidens, og at programmene heller må ta i bruk den typen evidens som er hensiktsmessig for å oppnå

ønskede utfall (Gleeson et al., 2020, s. 597). Studien nevner så tre ulike «EBP styles», altså tre ulike måter å utøve evidensbasert praksis. Kort forklart handler den første, «Adoption», om å ta i bruk evidens som allerede har blitt bevist. Den andre, «Development», handler om å bruke evidens for å utvikle tjenesten eller for egen personlig læring. Da blir programmer prøvd ut og resultater vil bevise eller avkrefte evidens. Den tredje og siste kalles «Compliance» og handler om å bruke evidens for å tilfredsstille overhodenes krav om utvikling og evidensbruk i tjenesten (Gleeson et al., 2020, s. 597).

Funn fra den svenske studien viser at evidens er svært utfordrende å integrere i sosialt arbeids praksis ettersom den utfordrer sosialarbeidernes vane om å basere sin praksis på verdier, praksiskunnskap og ordinær kunnskap. Evidens er mer regelbasert og krever at sosialarbeiderne bruker kunnskap fra utsiden av praksis situasjonen (Avby et al., 2015, s. 58). Jensen et al., (2019) viser at økningen i bruken av evidensbasert praksis, henger sammen med formelle krav til tjenestene (s. 7). Altså sier funnene at evidens brukes fordi det er et krav fra overhoder, som Gleeson et al., (2020) sin tredje EBP stil «Compliance» beskriver. Videre påpeker Jensen et al., (2019) at slike krav setter sosialarbeiderne i en vanskelig situasjon (s. 7). Gjennom krav til bruk av evidens, generalisere systemet forståelsen av barn, noe sosialarbeiderne er forpliktet til å forholde seg til. På den måten blir barnet tatt ut av sin kontekst og sosialarbeideren står overfor et dilemma. På den ene siden skal retningslinjene og prosessene som generaliserer barnet følges, og på den andre siden skal de se det individuelle barnets behov (Jensen et al., 2019, s. 7). Gleeson et al., (2020) nevner at evidensbasert praksis er lite fleksibel og at det kan være en byrde for sosialarbeiderne (s. 596). Dette kan stemme med Jensen et al., (2019) sin forståelse om at krav til evidensbruk skaper mer problematikk enn effektivitet i enkelte tilfeller. Muligens er ikke EBP stilen «Compliance» det riktige grunnlaget for å inkludere evidens i dette tilfellet.

Den australske studien nevner, som flere av de andre artiklene, at sosialarbeiderne selv har ansvar for å holde seg oppdatert om ny evidens (Gleeson et al., 2020, s. 595). Kanskje kan det være en del av grunnen til hvorfor evidens fremstår så vanskelig å forstå og integrere i praksis. Som tidligere vist, er flere av studiene enige om at sosialarbeidere har en tendens til å danne seg rutiner i sin praksisutøvelse. Når de samtidig har ansvaret for sin egen utvikling og for å holde seg oppdatert, er det sannsynlig at de fortsetter å utvikle sine foretrukne kunnskapsformer fremfor å lære seg å anvende nye kunnskapstyper. Som Avby et al., (2015) sine funn sier, er evidensbasert praksis utfordrende overfor sosialarbeidernes «etablerte måter

å anvende kunnskap» (s. 59, egen oversettelse). Dette kan også forklare hvorfor Gleeson et al., (2020) sin EBP stil «Development» ikke er å finne i noen av studiene. Den først nevnte EBP stilen «Adoption», kan derimot registreres. Men som vist i denne litteraturstudien, bruker mange sosialarbeidere teoretisk evidens for å underbygge sine vurderinger og valg i etterkant av handling, fremfor å stille seg kritisk til evidensens validitet (Avby et al., 2015, s. 59).

Det kommer frem at bakgrunnen for sosialarbeidernes evidensbruk har mye å si for utførelsen i praksis. Det er for eksempel tydelig forskjell mellom å bruke evidens for å øke egen personlig læring og utvikling, og når den brukes grunnet krav fra systemet. Studiene viser at de ulike begrunnelsene sosialarbeiderne har for å inkludere evidensbasert praksis, har noe å si for bruken av det.

5 Avslutning

I denne studien har jeg prøvd å få en bredere forståelse av hvilke former for kunnskap om barn og barns behov sosialarbeidere tar i bruk i praksis, og hvordan. Selv om funn i denne litteraturstudien er basert på flere mindre generaliserbare studier, er sammenhengen mellom studiene interessante. Ved å analysere ulike studier fra forskjellige steder i verden, har jeg funnet likheter som gjør det mulig å anta at kunnskapsbruk påvirkes av mange ulike faktorer.

Denne studien viser blant annet at ulike forståelser av barn, påvirker valg og bruk av kunnskapsform. Sosialarbeidere med en generalisert forståelse av barns utvikling, har vist seg å ha en tendens til å bruke mer teoretisk kunnskap og evidens i praksis. På samme måte har også sosialarbeidernes forståelse av barns behov noe å si for kunnskapsformen de velger. Mange sosialarbeidere hadde fokus på foreldrenes situasjon og kapasitet når de skulle vurdere barns behov. I disse tilfellene var praksiskunnskap, intuisjon og praksis visdom mer fremtredende kunnskapsformer. Altså kan sosialarbeidernes verdier påvirke hvilket fokus de har i praksis, og dermed hvilken kunnskapstype de anvender.

Det har vært tydelig gjennomgående i alle de inkluderte artiklene at sosialarbeidere har mye makt over sin praksis. Både regelverk, lover, sosialt arbeids verdier og personlige verdier kan påvirke beslutningene som tas. Hvilke kunnskapsformer som anvendes kommer an på kravene

som stilles, sosialarbeiderens eget ønske og engasjement, samt verdisyn og forståelse av situasjonen, barnet og dets behov og utvikling. Evidensbasert praksis blir for eksempel etter mine funn lite brukt, noe studiene antyder kan skyldes svekket forståelse eller evne.

Denne litteraturstudien antyder at sosialarbeidere foretrekker å bruke kunnskap de er kjent med, som stemmer overens med deres verdisyn og som de anser som effektiv og tidssparende i praksis.

Det er tydelig at sosialarbeidernes kunnskapsbase inneholder flere ulike typer kunnskap, som den globale definisjonen godt beskriver (International Federation of Social Workers, 2014). Denne litteraturstudien viser at et omfattende kunnskapsgrunnlag er nødvendig for å komme frem til gode beslutninger, og målet at kunnskapsformene skal komplementere hverandre og sammen danne et robust grunnlag som veileder sosialarbeiderne i praksis

6 Litteraturliste

916 sider selvvalgt pensum:

Avby, G., Nilsen, P., Ellström, P-E. (2015). Knowledge use and learning in everyday social work practice: a study in child investigation work. *Child and family social work*, 17(22), 51-61. <https://doi.org/10.1111/cfs.12227> *11 sider

Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide* (4. utg.). Open university press

Berg, B., Ellingsen, I. T., Levin, I., Kleppe, L. C. (2016) Hva er sosialt arbeid? I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s. 19-35). Universitetsforlaget.

Berger, P. & Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality*. Penguin books. * 243 sider

Cornell, K. L. (2006). Person-In-Situation: History, Theory, and New Directions of Social Work Practice. *Praxis*, 06(6), 50-57 * 8 sider

Creswell, J. W. (2014). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4. utg.). Sage publications, inc. * 1 side

Eide, S. B. & Oltedal, S. (2016) Verdiers betydning for vår forståelse og vår handling. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s. 80-96). Universitetsforlaget.

Everett, E. L. & Furseth, I. (2012). *Masteroppgaven: Hvordan begynne – og fullføre* (2. utg.). Universitetsforlaget. (Kap. 8, s. 127-144) * 18 sider

Gleeson, J., Walsh, L., Rickinson, M., Kirkby, J., O'Donovan, R., Grimmett, H. (2020). Challenges and Opportunities of Evidence Use in Practice in Australian Children's

Development Programs. *Journal of Evidence-Based Social work*, 17(5), 593-610.

<https://doi.org/10.1080/26408066.2020.1781727> * 18 sider

Graham, M. (2011). Changing Paradigms and Conditions of Childhood: Implications for the Social Professions and Social Work. *British Journal of Social Work*, 11(41), 1532-1547.

<https://doi.org/10.1093/bjsw/bcr033> * 16 sider

Gulbrandsen, L. M. (2017). Barn, oppvekst og utvikling. I L. M. Gulbrandsen (Red.), *Oppvekst og psykologisk utvikling: Innføring i psykologiske perspektiver* (2. utg., s. 15-50). Universitetsforlaget. * 36 sider

Helgesen, L. A. (2017). *Menneskets dimensjoner: Lærebok i psykologi* (3. utg.). Cappelen Damm Akademisk.

Hennum, N. (2014). Developing Child-Centered Social Policies: When Professionalism Takes Over. *Social Sciences*, 14(3), 441-459. <https://doi.org/10.3390/socsci3030441> * 19 sider

Hennum, N. (2019) Kunnskapens makt i beslutninger. Ø. Christiansen & B. H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s. 48-61). Universitetsforlaget.

Hundeide, K. & Gulbrandsen, L. M. (2017). Jean Piaget: En konstruktivistisk teori om barns utvikling. I L. M. Gulbrandsen (Red.), *Oppvekst og psykologisk utvikling: Innføring i psykologiske perspektiver* (2. utg., s. 212-234). Universitetsforlaget. * 23 sider

International Federation of Social Workers. (2014, juli). *Global definition of social work*.

<https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>

James, A., Jenks, C. & Prout, A. (1998). *Theorizing Childhood*. Polity Press. * 245 sider

Jensen, I. B., Studsrød, I., Ellingsen, I. T. (2019). Child protection social workers' constructions of children and childhood: An integrative review. *Child and family social work*, 20(25), 1-14. <https://doi.org/10.1111/cfs.12720> * 14 sider

Kleppe, L. C. (2016) Kunnskap i sosialt arbeid. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s. 125-138). Universitetsforlaget.

Klitmøller, J. & Hviid, P. (2017). Lev Semjonovitsj Vygotskij og den kulturhistoriske psykologi. I L. M. Gulbrandsen (Red.), *Oppvekst og psykologisk utvikling: Innføring i psykologiske perspektiver* (2. utg., s. 235-258). Universitetsforlaget. * 24 sider

Levin, I. (2004). *Hva er SOSIALT ARBEID* Universitetsforlaget.

Levin, I. (2016) Sosialt arbeid som spenningsfelt. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s. 36-46). Universitetsforlaget.

Messel, J. (2013). *I velferdsstatens frontlinje. Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres historie*. Oslo: Universitetsforlaget. * 1 side

Norsk senter for forskningsdata. (u.å.). *Register for vitenskapelige publikasjonskanaler*. Hentet 18. Mars 2021 fra

<https://dbh.nsd.uib.no/publiseringskanaler/Forside?fbclid=IwAR0a0D8xYq-0zO4v4iYut8-eszUYSaKnFu7jyJYnfUG7F4GaxSMXimRHVcY>

Oterholm, I. (2016) Skjønnsutøvelse i velferdsorganisasjoner. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s. 171-183). Universitetsforlaget.

Rød, P. A. (2016) Evidensbasert sosialt arbeid. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, L. C. Kleppe (Red.), *Sosialt arbeid: en grunnbok* (s. 196-209). Universitetsforlaget.

Seland, M. (2010). Barndomsforskning I dag, med særlig vekt på «Politics of Childhood». *Barn*, 2010(2), 65-79. * 15 sider

Smith, L. (2017). Tilknytning: teori og forskning. I L. M. Gulbrandsen (Red.), *Oppvekst og psykologisk utvikling: Innføring i psykologiske perspektiver* (2. utg., s. 139-178). Universitetsforlaget. * 40 sider

Thidemann, I. -J. (2015). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter: den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving* (2. utg.). Universitetsforlaget. * 129 sider

Toros, K., LaSala, M. C., Tiko, A. (2016). Assessment of the developmental needs of children in need: Estonian child protective workers' case reflections. *Child and family social work*, 17(22), 843-852. <https://doi.org/10.1111/cfs.12303> * 10 sider

Trevithick, P. (2007). Revisiting the Knowledge Base of Social Work: A Framework for Practice. *British Journal of Social Work*, 2008(38), 1212-1237. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcm026> * 26 sider

Whittemore, R. & Knafl, K. (2005). The integrative review: updated methodology. *Journal of Advanced Nursing*, 52(2), 546-553 * 8 sider

Wilkins, D. (2016). Using Q methodology to understand how child protection social workers use attachment theory. *Child and family social work*, 17(22), 70-80. <https://doi.org/10.1111/cfs.12276> * 11 sider